

YU ISSN 0350-185x
UDK 808

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

XLV

У р е ђ и в а ч к и о д б о р :

*др Таијана Бајић-Ћић, др Даринка Гортан-Премк, др Ирена Грицак, др Милка
Ивић, др Павле Ивић, др Радослав Кайић, Блаже Конески, др Тине Лојар,
др Александар Младеновић, др Асим Пецо, др Миљан Пешикан, др Живојин
Ситанојчић, др Драго Ђујић*

Г л а в н и у р е д н и к :
МИЛКА ИВИЋ

Б Е О Г Р А Д
1 9 8 9

АНДРЕЈ ПЕШИКАН
(Београд)

ЈОШ ЈЕДАН (ЧЕТВРТИ) ПРЕПИС ДРУГЕ ВЕРЗИЈЕ
СТАРОСРПСКИХ ТЕТРА И ОДНОС ОВЕ ВЕРЗИЈЕ
ПРЕМА ЧАЈНИЧКОМ ЈЕВАНЂЕЉУ

1.

Досадашња испитивања показала су да се најстарија сачувана српска четворојеванђеља (тетре), из XIII и с почетка XIV века, углавном групишу у две текстолошке верзије. Прву верзију чине два јеванђеља: Рашко хиландарско јеванђеље (хиландарска збирка бр. 22, скраћено Рх) из прве половине XIII века и Мокропољско јеванђеље (Мп) из средине XIII века¹. У другој верзији идентификована су три јеванђеља: Војводићко јеванђеље (Вв, Грујићева збирка у МСПЦ, бр. 3-И-53) из треће четвртине XIII века, Шишатовачко јеванђеље (Шч, Копитарева збирка бр. 12) с краја XIII века и Богданово јеванђеље (Бд, збирка ЈАЗУ) с краја XIII — почетка XIV века.²

Утврђено је да се обе верзије састоје из различитих типова текста, неједнаке конзервативности. У првој верзији разликује се конзервативнији тип Т₁, од почетка јеванђеља до Мт 27.35, и подмлађени тип Т₂ (са ревидираном лексиком тзв. мстиславско-јурјевског типа), од Мт 27.35 до краја, с тим што Рх има и друкчије (конзервативније) уметке. Друга верзија српских тетра задржава тип Т₁, али у суженом опсегу (од Лк 9.28 до краја), али у првом делу доноси нови тип Т₃, који садржи поједине иновације, али је у целини посматран конзервативнији него тип Т₂. У издању Мирослављево јеванђеља које су приредили Никола Родић и Гордана Јовановић (Р-Ј Мир)³ дата су лексичко-текстолошка разнотченија

¹Уп. М. Пешикан — Г. Јовановић: *Текстолошки састав и основне одлике текста најстаријих српских четворојеванђеља*, ЈФ XXXI, 23—53.

²Уп. Г. Јовановић: *Најстарија српска четворојеванђеља у светлу неких лексичких особености*, ЈФ XXXVI, 89—100.

³Никола Родић — Гордана Јовановић: *Мирослављево јеванђеље — критичко издање*, Београд, 1986.

за обе ове верзије тетра, како међусобна, тако и у односу на четири изборна јеванђеља: Мирослављево, Вуканово, Црколез I и Хиландар 8 (Мир, Вук, Црк, Хил), и то за сав онај део јеванђељског текста који обухвата Мир. У овом прилогу одатле ће се узимати упоредни подаци.

2.

Обрађујући лексичке одлике четворојеванђеља краља Душана⁴, савњавао сам текст још неких српских јеванђеља (пored оних обухваћених у издању Р-Ј Мир), и том приликом показало се да постоји још један, четврти рукопис који спада у другу верзију старосрпских тетра (пored Вв, Шч и Бд). У њему је текст потпуно подударан с осталим јеванђељима из ове групе све до почетка VIII главе јеванђеља по Јовану, а даље долази посебан тип текста. То је четворојеванђеље с праксапостолом под бр. 52 у хиландарској збирци (скраћено Хл52). Из овога видимо да се друга верзија текста старосрпских тетра није употребљавала само за преписивање самосталних четворојеванђеља, него и у комбинацији с апостолом.

О овом споменуку у *Каталогу ћирилских рукописа манастира Хиландара* Димитрија Богдановића између осталог се каже: „Пергамент, 300 л. 240×170 mm. Повез кожни, највероватније оригиналан — из последњих деценија XIII века. Текст у 2 ступца; ситни устав последње четвртине XIII в., српска редакција, рашки правопис (трагови старословенског предлошка)... Четворојеванђеље старијег типа, са оглавленијем и поделом на Амонијеве главе, без Теофилакових предговора, налази се у почетку... Од л. 146 је Праксапостол, са Делима апостолским и посланицама...“

3.

Из онога што је горе речено види се да се Хл52 састоји из три типа текста: тип Т, од почетка до Лк 9.28, тип Т, од Лк 9.28 до Јо 8.2 (приближно) и даље до краја посебни тип, који се не понавља у досад познатим јеванђељима.

За илустрацију односа Хл52 према другим јеванђељима навешћемо најпре из секције Т, (до Лк 9.28) неке карактеристичне иновације у односу на најстарији тетра-текст (Т₀), сачуван најбоље у Маријинском јеванђељу (М). Пробираћемо првенствено оне иновације у којима је тип Т, усамљен у односу на српска јеванђеља из XIII в. обухваћена у издању Р-Ј Мир, а местимично ће се наводити и поједине битније иновације у којима Т, иде заједно са још којим српским јеванђељем.

Најпре се наводи старија, старословенска варијанта, а онда иновација из Хл52 и других јеванђеља ове групе колико буде могуће, будући да није сачуван део текста Бд и још већи део Вв.

⁴Уп. Лексичке одлике Четворојеванђеља краља Душана, ЈФ XLIII, 185–213.

- Мт 1.18: сѣнасте сѣ → сѣвѣкоуписта се Хл52 Бд (Вв Шч нема).
- Мт 2.16: отрокы → штрочища Шч Бд, али Хл52 задржава штрокы (Вв нема).
- Мт 2.20: измрѣша → оумрѣше Шч Бд, али Хл52 задржава измрѣше (Вв нема).
- Мт 3.4: ѣд → пища Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мт 3.7: иштадиѣ → порождениѣ Хл52 Шч Бд (Вв нема).
- Мт 3.9: не начинаите → не мните Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мт 4.14: исанемь → ишпилемь Бд Шч, али Хл52 задржава исанемь (Вв нема).
- Мт 4.18: рыбарѣ → рибывта Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мт 5.28: любы → прѣлюбвь Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мт 5.42: заѣти → заимовати Бд, али Хл52 Шч Вв задржавају заѣти.
- Мт 6.11: наставѣшаго дѣне → насоушьсѣтвѣныи Хл52 Бд (и Црк), насыщѣны Вв (Шч нема).
- Мт 6.13: напасть → искушениѣ Хл52 Бд (и Црк, Шч нема).
- Мт 6.13: отъ неприязни → ѡ^т лоукавааго Хл52 Бд Вв (и Црк, Шч нема).
- Мт 7.11: лжкавни → лоукави Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 7.11: оумѣте → вѣсте Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 7.15: лѣжихъ пророкъ → лѣжепророкъ Хл52 Шч Вв (Бд нема).
- Мт 7.27: възвѣѣша → дѣхноуше Хл52 Шч Вв (Бд нема).
- Мт 7.27: раз(д)роушениѣ → падениѣ Хл52 Шч Вв (Бд нема).
- Мт 9.10: възлежаахъ → възлегоутъ Вв (Бд нема), Хл52 Шч задржавају възлежахоу.
- Мт 10.10: мошѣны → пиры Хл52 Шч Вв (Бд нема).
- Мт 11.26: воля → бл(а)говолѣниѣ Хл52 Шч Вв (и Мир Вук Црк Хил, Бд нема).
- Мт 12.39: любодѣи → любодѣинѣ Хл52 Бд Шч, любодѣины Вв.
- Мт 13.33: въ мѣцѣ три сѣтъ → въ моучныхъ сѣта три Хл52 Шч Вв (Бд нема).
- Мт 13.41: скандѣлы → сѣблѣзни Хл52 Шч, блѣзни Бд Вв.
- Мт 13.48: зѣлѣѣ → гнилыѣ Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 14.8: на мисѣ → на блѣдѣ Хл52 Бд Шч (и Мир Вук Црк Хил Мп), на блѣдѣ Вв.
- Мт 15.33: на поусть мѣстѣ → въ поустыни Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 16.21: сѣказати → сказовати Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Хил).
- Мт 18.6: скандалисѣтъ → сѣблѣзнить Хл52 Бд Шч (и Црк Хил).

- Мт 18.6: потопѣть → потонеть Бд Шч Вв, помреть Хл52 (несигурно, накладка преправка уместо погрешно написаног понеть).
- Мт 18.10: не родите → да не прѣзрите Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Хил).
- Мт 19.8: отъпоустити → поустити Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Хил).
- Мт 20.8: вечероу → поздѣ Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 20.25: оустоять → г(о)с(по)д(ѣ)стvouють Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 21.9: ходаштеи прѣдъ → прѣд(ѣ)ходещеи Хл52 Бд Шч? (неясно), прѣдиходещеи Вв.
- Мт 21.12: дѣскы → трапезы Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Хил).
- Мт 21.37: оусрамляють сѧ → оусрамет' се Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 22.6: избиша → оубише Хл52 Бд Шч Вв (и Рх).
- Мт 22.19: скласъ → златицоу Хл52 Шч Вв (и Вук Црк Хил Рх Мп).
- Мт 23.4: неоудобъ → бѣднѣ Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Рх Мп).
- Мт 23.7: нарицати сѧ → звати се Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Рх Мп).
- Мт 23.26: поропсидѣ → блюде Хл52 Бд Шч (и Хил, блюдоу Мир Вук, блюды Црк), блоуде Вв.
- Мт 24.16: да бѣгають → да бѣжеть Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мт 24.24: лѣжи хрѣсти → лѣжехр(ѣ)сти Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 24.30: славюхъ великѣхъ → слагоу многоу Хл52 Бд Шч Вв (и Мир Црк Хил).
- Мт 24.31: трѣбнымъ → съ трюбою Хл52, съ трюбою Бд Шч Вв (и Црк Хил).
- Мт 24.51: упокрыты → лицемѣры Хл52 Бд Шч Вв (и Вук Црк Хил Рх Мп).
- Мт 25.1: противоу → въ срѣтении Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мт 25.16: приобрѣте → створи Хл52 Бд Шч Вв.
- Мт 25.36: болѣхъ → больнѣ Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мт 26.3: нарицаемаго → г(лаго)лѣмааго Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мт 26.28: проливаемаѧ → изливаемаѧ Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мт 26.28: отъдание → оставление Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Мп).
- Мт 26.53: приставить → прѣдъставить Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мт 26.73: не по многоу → по малѣ Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мт 27.5: сѣребро → сребрьники Хл52 Бд Шч Вв (и Мир Црк).
- Мт 27.15: днь великъ → праз(дъ)никъ Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мт 27.38: пропа сѧ → распеше Хл52 Бд Шч Вв (и Мир Вук Црк Хил Рх Мп).

- Мт 27.41: архипери → старѣишины жрьчьскыи Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Хил Рх Мп). — Слично је и под Мт 27.62 и Мт 28.11, само што Хил има старију варијанту.
- Мт 27.46: годинѣ → часѣ Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Хил Рх Мп).
- Мт 27.47: етери → нѣци Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Хил Рх Мп). — Ова и две претходне иновације својствене су типу Т₂, а само се изузетно јављају у типу Т₃.
- Мт 27.50: велиемь → великомь Хл52 Бд Шч (и Црк Хил Рх Мп), али Вв задржава велиемь.
- Мт 27.51: катапетазма → шпона Хл52 Бд Шч Вв (и Црк Хил).
- Мт 28.12: сьребро мѣного → сребрьники довол'ны Хл52 Бд Шч Вв (и Црк).
- Мк 1.2: оуготовитъ → оустроить Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 2.21: приставлениѧ → приложениѧ Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 2.21: приставляеть → пришивають Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 3.18: кананѣа → кананитана Хл52, кананитина Бд Шч, кананита Вв.
- Мк 4.8: приплоди → приплодоваше Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 4.20: плодѧтъ сѧ → пло(дъ)ствоуютъ Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 4.29: съзьрѣтъ → прѣдасть Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 5.4: прѣтрѣсаахъ сѧ → растрѣзати се Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 5.10: кромѣ → вѣнѣ Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 5.23: оживетъ → жива боудетъ Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 5.32: озирааше сѧ → ѡбъгледаше Хл52, ѡбъгледаше се Бд Шч Вв.
- Мк 6.9: облачити сѧ → облѣцѣте се Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 6.54: прѣвѣша → ѡбѣтекъше Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 7.28: кроупиць дѣтскъ → кроупиць дѣтеи Бд Шч (Вв нема), кропецъ дѣте Хл52.
- Мк 8.4: насытити → наптити Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 8.15: видите → зрите Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 9.6: чѣто глаголетъ → что рещи Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 9.35: гласи → пригласи Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 9.42: обложѧтъ → ѡбълежить Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 10.13: коснетъ → коснетъ се Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 12.42: дѣвѣ лептѣ → леп'та два Хл52 Бд Шч Вв.
- Мк 14.3: хризмы → мира Хл52, мура Шч, миръ Бд (Вв нема).
- Мк 14.3: възлиѧ → възливалаше Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Мк 14.4: хризмѧѧ → мир'наѧ Хл52 Бд Шч (Вв нема).

- Мк 14.5: хризма → миро Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 1.2: искони → испрѣва Хл52 Бд Шч Вв.
- Лк 1.3: хождышоу → послѣдствовав'шоу Хл52 Бд Шч Вв.
- Лк 1.3: испрѣва по всѣхъ → выше всѣмъ Хл52 Бд Шч Вв.
- Лк 1.3: въ истинѣ → испытѣно Хл52 Бд Шч Вв.
- Лк 1.6: бес порока → беспорочна Хл52 Бд Шч Вв.
- Лк 1.58: рождение → оужикы Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 2.41: по всѣмъ лѣта → на всако лѣто Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 2.48: скръбашта → болеша Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 3.7: иштадиѣ → исчедиѣ Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 3.8: начинайте → начѣнѣте Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 4.20: въдавъ → ѿ^тдавъ Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 4.31: въниде → сниде Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 5.14: запрѣти → заповѣда Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 6.14: именова → нар(е)че Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 6.16: прѣдатель → продатель Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 6.35: невъзблагодатныѣ → безъбл(а)годѣтныѣ Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 6.49: разори сѧ → паде се Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 7.6: домоу → храмины Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 7.47: мьньшѣми → мьньми Хл52 Бд Шч Вв.
- Лк 8.17: бждетъ познано → познаетъ се Хл52 Бд Шч (Вв оштеѣно).
- Лк 8.23: въадж → поядоу Хл52 Бд Шч Вв.
- Лк 8.23: ѡджштемъ же → идоушемъ же Бд Шч, али Хл52 и Вв задржавају ѡдоушемъ же.
- Лк 8.24: възбоудиша → въздвигоу Хл52 Бд Вв, али Шч задржава въз'боудише.
- Лк 8.25: къ себѣ → другъ другоу Хл52, другъ къ другоу Бд Шч Вв.
- Лк 8.29: прѣшташе → повели Хл52, повелѣ Бд Шч Вв.
- Лк 8.37: области → страны Хл52 Бд Шч Вв.
- Лк 8.51: не да → не ѡстави Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 8.56: запрѣти → повелѣ Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 9.2: цѣлити → исцѣлити Хл52 Шч, исцѣляти Бд (Вв нема).
- Лк 9.5: съвѣдѣние → свѣдѣтельство Хл52 Бд Шч (Вв нема).
- Лк 9.7: четвъртовластьць → четвъртовластьникъ Хл52 Бд Шч Вв.

4.

Подударност Хл52 и остала три јеванђеља из ове групе продужава се и након Лк 9.28, где почиње тип Т₂, у коме је ревизија старе лексике најрадикалнија (нарочито замена грцизама). И у Хл52 налазимо исте оне иновације (и то на истим местима у тексту) као и у Вв, Шч и Бд, а такође и у јеванђељима прве верзије — Мп и Рх (само што ово друго има и конзервативније уметке у Лк 12.3—48 и Јо 10.3—19.24). Тако и у Хл52 налазимо нпр.:

нѣкѣи уместо етеръ у Лк 9.57 Хл52 Бд Вв Шч; у Лк 10.25 Хл52 Рх Бд Вв Шч; у Лк 10.30 Хл52 Рх Бд Вв Шч; у Лк 10.31 Хл52 Рх Бд Вв Шч; у Лк 10.38 Хл52 Рх Бд Вв Шч; у Лк 11.1 Хл52 Рх Бд Вв Шч (паралеле из Мп изостају зато што делови овога јеванђеља нису сачувани);

нѣкъто ум. етеръ у Лк 10.33 Хл52 Рх Бд Вв Шч; у Лк 16.20 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч;

право ум. аминѣ или право право ум. аминѣ аминѣ у Лк 12.37 Хл52 Рх Бд Вв Шч; у Лк 23.43 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 1.52 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 3.3 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 3.5 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 3.11 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; право право ум. једноструког аминѣ у Лк 18.29 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч;

старѣишина жрьѣцьскъ ум. архиереи у Лк 23.23 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 7.45 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч;

жидове ум. иудеи у Јо 1.19 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 2.18 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 2.20 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 4.9 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 5.10 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч; у Јо 5.18 Хл52 Рх Мп Бд Вв Шч итд.

Могло би се навести још доста заједничких иновација, али нема за то потребе, јер је истоветност текстолошке верзије несумњива.

5.

Од почетка главе VIII јеванђеља по Јовану Хл52, међутим, има текст другог типа. И у њему има знатан број иновација у односу на прототетру, али ипак сразмерно мање него у типу Т₂. Уочене су нпр. ове лексичке иновације (наводе се нормализовано):

багрѣнь ум. прапрѣдѣнь Јо 19.2, 5. — без-оума ум. спѣти 15.25. — врѣтоградъ ум. врѣтъ 18.1, 26. — възгласити ум. призѣвати 9.18, 24. — възгласити ум. възѣвати 11.43; 12.17. — вѣсь миръ ум. миръ 8.12, 26; 9.5 × 2, 39 и још на 36 места. — долоу ум. низъ 8.6. — жидове ум. иудеи 8.33; 9.22; 10.19, 33; 11.8 и још на 11 места. — ковѣчежьѣ ум. скриница 12.6; 13.29. — мирѣнь ум. хризмѣнь 12.3. — нѣкъто ум. етеръ 11.1. — нѣкѣи ум. етеръ 9.16; 11.37; 13.29. — нѣчьто ум. чѣто 8.6. — одежда ум. хитонъ 19.23 × 2. — отаи ум. таи 11.28. — пештера ум. пештъ 11.38. — погрибати се ум. погрѣбати 19.40. — право ум. аминѣ 8.34, 51, 58; 10.1, 7 и још на

10 места. — пѣтъль ум. коуръ 13.38; 18.27. — разгънати ум. распждити 10.13. — распети ум. пропати 19.15 × 2. — свештениѡ ум. енкениѡ 10.22. — скоро ум. ѡдро 11.29, 31. — старѣшина архиерѣискъ ум. архиерей 11.47, 49. — старѣшина жрьчѣскъ ум. архиерей 18.13, 15, 16, 35; 19.6, 15, 21. — соудильница ум. преторъ 18.28 × 2, 33 (и соудельница 19.9). — съвештати (скавизам) ум. съложити 9.22. — сьребрьникъ ум. пѣнасъ 12.5. — часъ ум. година 13.1; 19.14. — чоуждъ ум. тоуждъ 10.5.

6.

Чајничко јеванђеље убраја се у босанску групу јеванђеља (целу групу чине тетре), али је познато да се од других босанских тетра одликује тиме што има више лексичко-текстолошких иновација. Испитивања у Старословенском одсеку Института за српскохрватски језик⁵ показала су да се те иновације добрим делом подударају с онима у српским јеванђељима XIII века, и то нарочито с типом T₃. Да би се то ближе осветлило, упоредио сам сва горе наведена разнотченија (у т. 3) са Чајничким јеванђељем, с тим што у њему није сачуван текст од почетка до Мт 7.12 и од Мт 23.38 до Мт 24.14 (такође и од Лк 22.62 до краја, али то није секција T₃).

Од укупно 108 разнотченија, са Чајничким јеванђељем (Ч) подудара се 58, с тим што у неким случајевима има ситнијих варијација. Тако у Лк 1.3 и Лк 4.20 налазимо граматичке варијације, тј. Ч има исту лексичку иновацију као и T₃, само је граматички облик друкчији: послѣдствоуюшоумоу Ч према послѣдствовавшоу Хл52 Бд Шч Вв (обоје уместо старијег хождшоу); отдасть Ч према ѡ^т давь Хл52 Бд Шч (Вв нема) уместо старијег вѣдавь.

Занимљива је варијација у Мк 4.8: приплоиваше Ч према приплодоваше Хл52 Бд Шч Вв (уместо старијег приплоди). Облик приплоиваше објаснила је Вера Јерковић у свом опису Чајничког јеванђеља⁶. Она је (на стр. 117) констатовала да овде имамо ј уместо жд и инфикс -ива- који није старословенски. Овде је у ствари даље модификована (под утицајем народних говора) варијанта приплодоваше.

Међутим, подударања Ч с T₃ нису распоређена равномерно. То се види из ових података:

	= Ч	≠ Ч
од Мт 7.15 до Мт 24.24:	0	29
од Мт 24.30 до Лк 6.35:	55	8
од Лк 6.49 до Лк 9.28:	1	13

⁵Уп. Г. Јовановић: *Јеванђељска лексика у јужнословенској ћирилској традицији*, ЈФ XLIII, 83–90.

⁶Др Вера Јерковић: *Палеографска и језичка испитивања о Чајничком јеванђељу*, Нови Сад 1975.

Очигледно је да се подударност ограничава на средњу секцију. У овој секцији подударност је тако изразита да је можемо сматрати преписом с предлошка који припада другој верзији. Разлике су само у разнотченијима у Мт 24.31; 26.28, 53; 27.50; Мк 3.18; 9.42; Лк 3.7, 8. У свим осталим иновацијама у овој секцији Ч се подудара с Т₃ (овде се убрајају и горе споменуте ситне варијације). То потпуно доказује истоветност верзије. У ствари, једну секцију Ч можемо сматрати петим засад познатим преписом друге верзије старосрпских тетра (пored Вв, Шч, Бд, Хл52).

На основу поделе текста Ч на главе и других особина, Вера Јерковић закључила је да је Ч имало три предлошка: први до стр. 48а, приближно Мт24.27; други од стр. 48а до стр. 129а, одн. од Мт 24.27 до Лк 6.42; трећи од стр. 129а до последње сачуване стране, тј. 167б, односно од Лк 6.42 до Лк 22.62 (нав. дело, стр. 10, 18 и 52). Како смо видели, поређење лексичко-текстолошких иновација потпуно је потврдило овај закључак о предлошцима и показало да је други од њих преузет из немањићке српске државе. За препис средње секције Ч, која чини готово половину његовог сачуваног текста (81 од укупно 167 листова), искориштена је она верзија која је служила као главна у немањићкој Србији у другој половини XIII века, што можемо закључити према броју сачуваних преписа.

На тај начин, Чајничко јеванђеље, које је досад привлачило пажњу пре свега по томе што је у њему на једној страни сачуван глагољски текст, постаје занимљиво и као доказ веза босанских и српских писарница.

Резюме

Андрей Пешикан

**ЕЩЕ ОДИН (ЧЕТВЕРТЫЙ) СПИСОК ВТОРОЙ ВЕРСИИ ДРЕВНЕСЕРБСКИХ
ТЕТР И ОТНОШЕНИЕ ЭТОЙ ВЕРСИИ К ЧАЙНИЧСКОМУ ЕВАНГЕЛИЮ**

Прежними исследованиями в Старославянском отделе Института сербохорватского языка (Г. Йованович) утверждено, что ко второй версии древнесербских тетр (в основе которой находится один и тот же близкий или более отдаленный протограф) относятся следующие три евангелия:

- 1) Войводичское евангелие (третья четверть XIII в., Белград, МСПЦ, Р. Груич 3-1-53);
- 2) Шишатовецкое евангелие (конец XIII в., Любляна, НУК, Копитар 12);
- 3) Богданово евангелие (конец XIII или нач. XIV в., Загреб, ЮАЗУ, 111с20).

Дальнейшие сравнения, результаты которых представляются в этой статье, указали, что существуют еще два неполных списка той же самой версии:

- 4) Хиландарское евангелие с праксапостолом № 52 (последняя четверть XIII в.), от которого этой текстологической версии принадлежит текст от начала евангелия до приблизительно Йо 8.2;
- 5) Чайничское евангелие (конец XIV или нач. XV в., православная церковь в Чайниче), в котором этой версии принадлежит средняя часть, пригл. от Мт 24.30 до Лк 6.35.